

NOTISER

Karl-Olov Arnstberg: *Fältetnologi*. Carlsson Bokförlag. Stockholm, 1997. 164 s. ISBN 91-7203-169-7.

Fältarbetet är kanske ett av de mest utmärkande dragen för dagens svenska etnologi. Sedan arbetssättet introducerades för ungefär trettio år sedan i boken *Fältarbetet* – en av ”den nya etnologins” portalarbete – har arbetet i fält kommit att utgöra en av ämnets mest centrala delar. Mer eller mindre uttalat finns ofta ett grundläggande antagande att det är deltagandets och samspråkandets erfarenheter, som ger forskaren legitimitet att uttala sig och introduktionen i fältarbetet blir för nybörjarstudenterna också en introduktion till ämnets kärna. Det är detta på många sätt internaliserade intresse, som också bildar en utgångspunkt för den diskussion kring fältarbetet som Karl-Olov Arnstberg för i boken *Fältetnologi*. Hans egen position är mycket tydlig att ”... forskare bör placera sig så nära de personer som utforskas, som det bara är möjligt” (s. 144), även om han ägnar större delen av boken åt att diskutera de problem detta också innebär. Denna diskussion är välbehövlig eftersom det finns ett påtagligt glapp mellan 1970-talets mycket tekniska intresse för fältarbetet och dagens förgivettagande och tystnad kring vad som egentligen sker när vi fältarbetar.

Fältetnologi är inte en handbok i vanlig mening även om den innehåller ett och annat gott råd kring hur man kan gå till väga. Inte minst gäller detta pläderingen för att avdramatisera intervjun till att snarare uppfattas som ett samtal och deltagarobservationen till samspel, dvs. en insikt om att etnologers fältarbete faktiskt vanligen utförs tillsammans med – och inte på – dem som utforskas. Samma befriande inställning finns i beskrivningen av hur förf. mycket pragmatiskt och ändamålsenligt hanterar sitt eget fältmaterial: I korthet går metoden ut på att inte skriva ut mer av materialet än vad som behövs för forskningsrapporten, att inte alltid behöva samla material i arkiven för eventuell framtida användning. I linje med detta ligger också argumenteringen för att vi i högre grad ska kunna låta oss styras av ett empiriskt intresse och välja teoretiskt syn- och

analyssätt utifrån vad som passar bäst. Överhuvudtaget är mycket i *Fältetnologi* skrivet i en avdramatiserande anda; mellan raderna kan man utläsa en vilja att låta upptäckarglädjen komma i första rummet. Emellertid skapar det företrädet, som Arnstberg vill ge fältarbetet, också begränsningar, vilket blir tydligt t.ex. när han diskuterar och närmast avhänder sig möjligheten att analysera ”strukturvärlden”.

Arnstberg använder sig flitigt av sina egna erfarenheter. Eftersom han länge haft en central position inom ämnet kan han också ge en personlig framställning av dess utveckling. Hans beskrivning av hur forskningens plötsliga tappade intressen för tidigare problem kan ses som en tröttnad över att om och om igen formulera samma svar, är inte bara träffande utan också starkt kritisk mot den etnologiska forskarvärlden. Denna kritiska inställning präglar också ett för boken bärande tema, nämligen relationen mellan att, å ena sidan, som forskare söka närhet hos människor genom fältarbetet och, å andra sidan, utnyttja resultaten för egna syften, t.ex. som stegpinnar i den akademiska karriären. Det etiskt problematiska i relationerna mellan forskaren och de utforskade diskuteras utförligt i det avslutande kapitlet om nyttig forskning och kan sägas kretsa kring en nog så viktig påminnelse om att forskningen har en skyldighet att på något sätt betala tillbaka såväl till samhället som till de utforskade.

Fältetnologi är en bok, som kan fungera på flera olika nivåer. Bokens stora betydelse ligger i att den på ett välformulerat och lättfattligt sätt lyfter fram en viktig diskussion kring den betydelse vi ger fältarbetet, samtidigt som den också innehåller flera kritiska synpunkter på nutida svensk etnologi.

Kjell Hansen, Lund

Gunilla Eriksson: *Fajanserna kring Östersjön 1. Manufakturerna presenteras*. Kulturten, Lund 1997. 135 s., ill. ISBN 91-8705-418-3.

Fajanserna kring Östersjön är en serie skrifter som